

Briselē, 2025. gada 7. novembrī
(OR. en)

10604/1/25
REV 1

Starpiestāžu lietas:
2025/0172 (COD)
2025/0176 (COD)
2025/0177 (COD)

SIMPL 60
ANTICI 68
INDEF 64
MAP 24
CSC 317
ENV 574
COMPET 589
ENT 108
MI 439
CHIMIE 57
CODEC 869
EDA

PAVADVĒSTULE

K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 820 final/2
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI <i>Omnibus</i> pakete aizsardzības gatavības jomā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 820 final/2.

Pielikumā: COM(2025) 820 final/2

Strasbūrā, 17.6.2025.
COM(2025) 820 final/2

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

***Omnibus* pakete aizsardzības gatavības jomā**

{SWD(2025) 820 final}

***Omnibus* pakete aizsardzības gatavības jomā**

Eiropa saskaras ar akūtu un aizvien pieaugošu apdraudējumu. Vienīgais veids, kā varam Eiropā nodrošināt mieru, ir šāds – mums ir jābūt gataviem atturēt tos, kuri vēlas mums kaitēt. Eiropā ir atgriezušies augstas intensitātes bruņoti konflikti, un starptautiskā kārtība, kas izveidota pēc Otrā pasaules kara un Aukstā kara, ir apdraudēta. Kā norādīts Kopīgajā Baltajā grāmatā par Eiropas aizsardzības gatavību 2030¹ (“Baltā grāmata”), “*šīs desmitgades otrajā pusē un laikposmā pēc tam tiks veidota jauna starptautiskā kārtība. Ja vien paši neveidosim šo kārtību (gan mūsu reģionā, gan ārpus tā), tad būsīm tikai pasīvi dalībnieki tādā starptautiskajā arēnā, ko raksturo šobrīd notiekošās starpvalstu sāncensības rezultāts, – ar visām no tā izrietošajām negatīvajām sekām, tostarp reālām izredzēm, ka tiek sākts pilna mēroga karš*”.

Mūsdienu strauji mainīgajā pasaulē ir mainījusies mūsu drošības aina. Draudi, ar kuriem saskaramies, ir plašāki, globālāki, sākot no spēcīgiem organizētās noziedzības tīkliem un terorisma līdz hibrīddraudiem, ko izraisa dezinformācija, bailes un sabotāža mūsu kritiskajai infrastruktūrai, kuru bieži vien veic naidīgi noskaņotas ārvalstu personas. Tie tieši apdraud mūsu dzīvesveidu un mūsu spēju demokrātiskos procesos pašiem lemt par savu nākotni. Lai gan Savienība nekar, ļoti intensīvais konflikts pie tās robežām un Krievijas agresīvā nostāja nozīmē, ka Eiropa saskaras ar situāciju, kas nav mierīga, un ka mūsu drošību un mērķi veidot no piespiešanas un agresijas brīvu nākotni nevar uzskatīt par pašsaprotamu. Esam redzējuši, kā Krievija gāzes eksportu ir izmantojusi par ieroci, radot piegādes nenoteiktību un strauju cenu kāpumu, un kā tā ir apzināti vērsusies pret energoinfrastruktūru Ukrainā. Mūsu drošība ir atkarīga gan no civilās, gan militārās gatavības².

Saskaņā ar draudu novērtējumiem, ko veikuši vairāki ES izlūkdienesti, Krievijas spēja ražot militāro ekipējumu ir ievērojami palielinājusies un tai būtu militārās spējas pārbaudīt Rietumu valstu vienotību un Ziemeļatlantijas līguma 5. panta un Līguma par Eiropas Savienības darbību 222. panta efektivitāti nākamajos trijos līdz piecos gados. Tas nozīmē pāreju uz aizsardzības gatavības domāšanu un centienu tūlītēju pastiprināšanu, lai līdz 2030. gadam atjaunotu aizsardzības gatavību un atturēšanu. Šajā kontekstā aizsardzības gatavība būtu jāsaprot kā dalībvalstu un Savienības aizsardzības industrijas spēja paredzēt un novērst ar aizsardzību saistītas krīzes un reaģēt uz tām. Aizsardzības gatavība ir atkarīga no to aizsardzības industriālo spēju pieejamības, kas vajadzīgas, lai iegūtu un uzturētu resursus, spējas un infrastruktūru, kura vajadzīga, lai efektīvi un elastīgi reaģētu uz krīzēm un dalībvalstu saistītām darbībām un novērstu iespējamus apdraudējumus, izrādot ticamu sagatavotību.

Eiropas aizsardzības atjaunošanai visupirms ir vajadzīgi apjomīgi ieguldījumi ilgstošā laikposmā, ievērojot solidaritāti un sadarbību starp Savienību un dalībvalstīm, piedaloties arī stratēģiskās aliansēs NATO ietvaros un ar līdzīgi domājošām trešām valstīm. Ir būtiski paātrināt darbu visos virzienos, lai steidzami palielinātu Eiropas aizsardzības gatavību nolūkā nodrošināt, ka, vēlākais, līdz 2030. gadam Eiropai ir spēcīga un pietiekama Eiropas aizsardzības pozīcija.

¹ Kopīgā Baltā grāmata par Eiropas aizsardzības gatavību 2030 (JOIN(2025) 120 final, 19.3.2025.).

² Sagatavotības savienības stratēģijas mērķis ir palielināt ES noturību, nodrošinot tai spējas paredzēt un pārvaldīt visus apdraudējumus un briesmas. Eiropas sagatavotības savienības stratēģija (JOIN(2025) 130 final, 26.3.2025.).

Lai veidotu patiesi neatkarīgu Eiropu, ir ļoti svarīgi attīstīt jauna veida *Pax Europaea* 21. gadsimtam – tādu, ko veido un pārvalda pati Eiropa. Tāpēc, īstenojot vēl nebijušu rīcību, Savienība ļauj dalībvalstīm piesaistīt līdz 800 miljardiem EUR to papildu aizsardzības izdevumiem, lai nākamajos četros gados aizsargātu mieru saskaņā ar apbruņošanās plānu *ReArm Europe*. Vairāk nekā puse dalībvalstu ir lūgušas Stabilitātes un izaugsmes pakta ietvaros aktivizēt valsts izņēmuma klauzulu, izmantojot elastību, lai ievērojami palielinātu savus aizsardzības izdevumus. Pēc tam, kad Eiropadome aicināja Eiropas Komisiju paātrināt darbu visos virzienos, lai nākamajos piecos gados izlēmīgi palielinātu Eiropas aizsardzības gatavību³, ar šo *Omnibus* paketi aizsardzības gatavības jomā tiks atbalstīti dalībvalstu centieni līdz 2030. gadam stiprināt aizsardzības industriālo bāzi un ES vispārējo aizsardzības gatavību un elastību, radot nepieciešamos apstākļus, lai pasteidzinātu investīcijas aizsardzības spējās, nodrošinot industrijai nepieciešamo paredzamību un samazinot birokrātiju.

Nosakot vajadzīgo centienu apmēru, būtu jāņem vērā ievērojamais un pastāvīgais investīciju trūkums aizsardzībā pēdējās desmitgadēs un kopējais aizsardzības investīciju trūkums dalībvalstīs. Smagās artilērijas munīcijas piemērs labi ilustrē problēmas, ko rada gadu desmitiem ilgi nepietiekami ieguldījumi. Līdz ar to dalībvalstis saskartos ar kritisku nepietiekamību augstas intensitātes konflikta gadījumā. Turklāt, ņemot vērā Ukrainai sniegto militāro atbalstu, jau tā ierobežotie krājumi ir vēl vairāk izsmelti. Zemā pieprasījuma dēļ Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes ražošanas jauda pēdējās desmitgadēs ir ievērojami samazinājusies, un tas ievērojami ierobežo dalībvalstu spēju ātri papildināt krājumus un atjaunot ticamu un uzticamu stāvokli aizsardzības jomā.

Patiesi funkcionējošs ES mēroga aizsardzības ekipējuma tirgus, kurā inovācija un konkurētspēja ir Eiropas atjaunošanas pamatā, ir visefektīvākais veids, kā dalībvalstis var atjaunot savus arsenālus un vairot gatavību konfliktu gadījumā. Tas sniedz trīs galvenos ieguvumus. Pirmkārt, tas ļauj dalībvalstīm iegūt apjomradītus ietaupījumus, dodot tām iespēju izmantot plaša un stabilāka aizsardzības tirgus priekšrocības. Otrkārt, atvieglot piekļuvi visiem ES piegādātājiem, tas samazina to atkarību no trešo valstu piegādātājiem, un tā ir būtiska priekšrocība mūsdienu ģeopolitiskajā vidē un nodrošina Savienības stratēģiskās neatkarības dzīvotspēju ilgtermiņā. Treškārt, tas atbalsta Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes konkurētspēju, nodrošinot, ka aizsardzības izdevumi veicina visas industrijas izaugsmi un attīstību visā Eiropā.

Pašreizējā Savienības normatīvā vide, kas pieņemta miera laikā, nav pilnībā pielāgota mērķim attīstīt nepieciešamās spējas un militāro gatavību ticami atturēt no bruņotas agresijas un veicināt iepriekš minēto nepieciešamo lielo investīciju efektīvu un ātru izvēršanu. Vairāki ar aizsardzību nesaistīti ES tiesību akti neveicina Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes ilgtermiņa ieguldījumus aizsardzības spējās, kas vajadzīgas, lai novērstu draudus un nodrošinātu Savienības un tās iedzīvotāju drošību. Eiropas aizsardzības tehnoloģiskā un industriālā bāze ir ļoti specifiska nozare, kuras galvenais mērķis nav tikai ekonomika. Tā ir vērsta uz dalībvalstu bruņoto spēku vajadzībām, savlaicīgi, vajadzīgajā apjomā un par konkurētspējīgām izmaksām nodrošinot vajadzīgo tehniskās veikspējas līmeni. Savienības tiesiskajam regulējumam vajadzētu būt piemērotam aizsardzības gatavības mērķim, ļaujot dalībvalstīm investēt, veidot, pētīt un piegādāt augstas kvalitātes ražojumus un pakalpojumus, apstiprināt projektus un veikt iepirkumus paātrinātā un dinamiskā tempā, vienlaikus ievērojot augstos pētniecības, vides un sociālos standartus, kas padara Eiropas Savienību par pasaules līderi šajās jomās. Ir būtiski jāvienkāršo procesi un jānovērš regulatīvais un administratīvais slogs dažādās

³ Eiropadomes secinājumi, 2025. gada 20. marts.

nozārēs, lai paātrinātu Eiropas aizsardzības industrijas ražošanas izvēršanu nolūkā ātri sasniegt tādu ražošanas jaudas līmeni, kāds vajadzīgs, lai sagatavotos augstas intensitātes konfliktam un tādējādi novērstu to.

Turklāt šie apjomīgie centieni ir iespēja modernizēt dalībvalstu bruņotos spēkus un palielināt Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes investīcijas. Ir jāņem vērā militāro tehnoloģiju attīstības paātrinātais temps un straujas novecošanās risks, par ko liecina notiekošā ļoti intensīvā Krievijas agresija Ukrainā un revolucionāru tehnoloģiju izplatība aizsardzības piegādes ķēdēs. Lai nodrošinātu nākotnes prasībām atbilstošas investīcijas aizsardzības jomā un atraisītu Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes inovācijas potenciālu, ir svarīgi veicināt inovācijas ciklus, jo īpaši vēl vairāk vienkāršojot un paātrinot sadarbīgas pētniecības un izstrādes procedūras Eiropas Aizsardzības fonda ietvaros⁴. Turklāt ļoti svarīgs ir atbalsts jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem, lai veicinātu inovāciju un konkurētspēju ES, jo īpaši atverot Eiropas Inovācijas padomes (EIP) *Accelerator*, *STEP* un Eiropas Augšanas atbalsta fondu divējāda lietojuma un aizsardzības tehnoloģijām.

Stiprinot Eiropas aizsardzības tehnoloģisko un industriālo bāzi, ir labāk jāatspoguļo galveno tehnoloģiju un materiālu divējāda lietojuma raksturs. Digitāla, progresīva elektronika, savienojamība vai ķīmikālijas – tie visi ir būtiski elementi Savienības konkurētspējas programmā, kā arī tās aizsardzības noturībai. Sagatavotības savienības stratēģijā ir uzsvērts, ka ES ir jāintegrē divējāda lietojuma apsvērumi visos infrastruktūras ieguldījumos un spēju plānošanā, piemēram, militārajā mobilitātē, masveida evakuācijā, drošā saziņā un savienojamībā, jūras drošībā, kiberspējās, kā arī kosmosa aktīvos un pakalpojumos. Lai veicinātu šādu sinerģiju starp civilo un aizsardzības inovāciju un nodrošinātu kritiskās vērtības un piegādes ķēžu attīstību, ar šo iniciatīvu pieņemtie vienkāršošanas pasākumi attiecīgā gadījumā attieksies uz divējāda lietojuma tehnoloģijām un materiāliem.

Šajā paziņojumā Komisija, pamatojoties uz pieredzi un ieguldījumu, ko sniedza plaša sabiedriskā apspriešana, izvirza vērienīgus vienkāršošanas priekšlikumus ar aizsardzību saistītos tiesību aktos un programmās, kā arī ar aizsardzību nesaistītos tiesību aktos, lai likvidētu regulatīvos šķēršļus un veicinātu ES aizsardzības gatavību un industriālo stiprināšanu. Šajā paziņojumā arī sniegta skaidrāka interpretācija par ES tiesību aktos pieejamajām atkāpēm, ko dalībvalstis, iespējams, nav pilnībā izmantojušas.

1. ES aizsardzības tiesību akti un aizsardzības industrijas programmas

Iepirkums aizsardzības vajadzībām

Aizsardzības un sensitīva drošības iepirkuma direktīvas⁵ mērķis ir nodrošināt apstākļus aizsardzības ražojumu ES mēroga tirgus darbībai. Tomēr ieinteresētās personas bieži uzskata, ka minētajā direktīvā paredzētās procedūras ir pārāk sarežģītas un apgrūtināšas

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/697 (2021. gada 29. aprīlis), ar ko izveido Eiropas Aizsardzības fondu un atceļ Regulu (ES) 2018/1092 (OV L 170, 12.5.2021., 149.–177. lpp.).

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/81/EK (2009. gada 13. jūlijs), ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK (OV L 216, 20.8.2009., 76. –136. lpp.).

un tām ir vajadzīgi nesamērīgi dalībvalstu resursi. Tādēļ ir jāvienkāršo šīs direktīvas noteikumi, vienlaikus garantējot tās mērķu sasniegšanu, jo īpaši nodrošinot racionālākus un efektīvākus aizsardzības iepirkuma procesus. Tas ļaus dalībvalstīm koncentrēties uz vissvarīgākajiem līgumiem, efektīvāk sadalīt resursus, kā arī atvieglot administratīvo slogu industrijai.

Lai gan minētās direktīvas pilnīga pārskatīšana ir paredzēta 2026. gadā, iepirkuma noteikumi jau tagad būtu jāvienkāršo, lai risinātu jautājumu par steidzamību un prioritāti Eiropai atjaunot savu aizsardzību, nodrošinātu lielāku elastību vairāku dalībvalstu kopīgajiem iepirkumiem un veicinātu tādu inovatīvu risinājumu iepirkumu, kuri vajadzīgi, lai līdz 2030. gadam panāktu aizsardzības gatavību. Iepirkuma līgumu pieejamība un pieprasījuma ilgtermiņa prognozējamība ir vissvarīgākie faktori, lai industrijā palielinātu ražošanas jaudu un sasniegtu aizsardzības gatavības mērķus. Šajā nolūkā Komisija ierosina palielināt šīs direktīvas piemērošanas robežvērtības līdz 900 000 EUR piegādes un pakalpojumu līgumiem. Tas no direktīvas darbības jomas izslēgs ievērojamu skaitu mazāku līgumu, kuriem ir nebūtiska ietekme uz iekšējo tirgu, vienlaikus radot ekonomisku efektivitāti dalībvalstīm un pieteikumu iesniedzējiem, jo samazināsies administratīvais un ekonomiskais slogs.

Nelieli un sadrumstalotie dalībvalstu aizsardzības izdevumi inovācijas jomā negatīvi ietekmē jaunas revolucionāras tehnoloģijas, kas ir izšķiroši svarīgas aizsardzības spējām nākotnē. Inovatīvu risinājumu iepirkuma atvieglošana veicinās aizsardzības pārveidi, izmantojot revolucionāru inovāciju, jo jaunās tehnoloģijas būtiski maina kara raksturu vairākās jomās (piem., mākslīgais intelekts, mākoņdatošana un kvantiskā datošana, progresīva un droša savienojamība, autonomas sistēmas). Jaunā iespēja tieši iepirkt inovatīvus ražojumus un pakalpojumus, ko radīs vienlaicīgi un konkurētspējīgi pētniecības projekti, par kuriem dalībvalstis noslēgušas līgumus, ir piemērota visnovatoriskākajiem pētniecības un izstrādes projektiem, kuros paredzamo rezultātu noteikšana nav iespējama pētniecības un izstrādes iepirkuma sākumā. Apvienojumā ar ātrākiem nosacījumiem inovatīviem iepirkuma un sadarbības projektiem, arī ieviešot vienkāršotu inovācijas partnerības procedūru un precizējot Eiropas Aizsardzības fonda (EAF) finansēto projektu rezultātu iepirkumu, tas atbalstīs netraucētu pāreju no pētniecības uz iepirkumu, ļaujot dalībvalstīm ātri izmantot šajos projektos izstrādātos inovatīvos risinājumus.

Nemot vērā straujo tempu, kādā dalībvalstīm pašlaik ir jāpapildina savi arsenāli, ir jāizmanto arī jau pieejamie aizsardzības ražojumi. Lai dalībvalstis varētu ātri iepirkt identisku un viegli pieejamu aprīkojumu, sarunu procedūra bez paziņojuma par līgumu iepriekšējas publicēšanas uz laiku būtu jāattiecinā arī uz kopīgu iepirkumu un uzturēšanu. Tas ļautu dalībvalstīm apvienot resursus un gūt labumu no apjomradītiem ietaupījumiem ātrai aprīkojuma un spēju iegādei. Tas papildina minētajā direktīvā iestrādāto elastību attiecībā uz steidzamību, kas izriet no krīzes, kura ietver kaitējumu, kas gaidāms nākotnē⁶, arī augstas intensitātes konfliktus pie ES robežām un ticamus draudus Savienības un tās dalībvalstu drošībai.

Papildu elastība pamatnolīgumos, kuru termiņš ir pagarināts līdz 10 gadiem un kuri ir atvērti citām dalībvalstīm, kā ierosināts Eiropas Aizsardzības industrijas programmas

⁶ "Krīzes" definīcija Direktīvas 2009/81/EK 1. panta 10) punktā ietver scenārijus, kuros "kaitējuma rašanās ir tūlīt sagaidāma".

(EAIP) regulā⁷, palīdzēs dalībvalstīm ātrāk, ar mazākām izmaksām un ar uzlabotu sadarbību sasniegt to spēju mērķus. Komisija aicina dalībvalstis steidzami pārskatīt savus valsts iepirkuma noteikumus, lai novērstu papildu slogu publiskā iepirkuma procedūru dalībniekiem (t. i., pārmērīgu reglamentēšanu). Atceļot statistikas ziņošanas pienākumus dalībvalstīm, samazināsies birokrātija, savukārt Energoefektivitātes direktīvas⁸ piemērošana aizsardzības nozarei tiks precizēta šīs direktīvas izvērtēšanā 2026. gadā.

Aizsardzības ražojumu pārvietošana ES teritorijā

Ar aizsardzību saistīto ražojumu ātrai pārvietošanai Savienībā ir būtiska nozīme, lai visā Savienībā mobilizētu visas rūpnieciskās un tehnoloģiskās spējas un panāktu sinerģiju, apjomradītus ietaupījumus, inovāciju un garantētu piegādes drošību. Ieinteresētās personas sabiedriskajā apspriešanā norādīja uz dalībvalstu kontroles sistēmu nesaskaņotību un vispārīgo sūtījumu licenču (kas ir galvenais direktīvā paredzētais vienkāršošanas instruments⁹) nepietiekamu izmantošanu un aicināja novērst sarežģījumus un kavējumus, kas saistīti ar sūtījumu kontroli ES iekšienē. Tās arī norādīja uz trūkumiem, ko rada savlaicīgu atļauju trūkums veikt pārskaitījumus EAF projektu īstenošanā un liels slogs, ko uzliek vairāku valsts īstā lietotāja apliecību pārvaldība vai cita veida aizliegumi veikt pārvietojumus ES iekšienē.

Attiecībā uz Līgumos noteiktajām kompetencēm Komisija cieši sadarbosies ar dalībvalstīm, lai vienkāršotu aizsardzības ražojumu nodošanu dalībvalstu bruņotajiem spēkiem, pārvietošanu piegādes ķēdēs un ES finansēto projektu ietvaros, kā arī īstā lietotāja apliecību pārvaldību. Ierosinātās izmaiņas ievērojami mazinās kavēšanos projektu īstenošanā un birokrātiju EAF projektu dalībniekiem. Dalībvalstīm ir atļauts atbrīvot citas pārvietošanu kategorijas no iepriekšējās atļaujas pienākuma, un tās tiek mudinātas plašāk izmantot vispārīgo sūtījumu licences, kā arī paplašināt un saskaņot to darbības jomu. Vispārīgo sūtījumu licenču priekšrocību attiecināšana arī uz sūtījumiem, ko veic sertificēti uzņēmumi, stimulēs uzņēmumu sertifikāciju un stingras atbilstības programmas, kontrolējot sūtījumus ES iekšienē, vienlaikus ievērojami samazinot to administratīvo slogu. Lai atvieglotu pārrobežu darījumus piegādes ķēdēs un paātrinātu ražošanas palielināšanu saskaņā ar Direktīvu par tādu ražojumu sūtījumiem ES iekšienē, kas saistīti ar aizsardzību¹⁰, Komisija aicina dalībvalstis atturēties no ierobežojumiem tādu sastāvdaļu pārvietošanai ES iekšienē, kuras tiks integrētas gatavajā izstrādājumā citā dalībvalstī un kuras nevar reeksportēt atsevišķi, vismaz īstenojot *de minimis* principu, ko jau izmanto

⁷ Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko izveido Eiropas Aizsardzības industrijas programmu un pasākumu satvaru aizsardzības ražojumu laicīgas pieejamības un piegādes nodrošināšanai (“EAIP”) (5.3.2024., COM(2024) 150 final).

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (pārstrādāta redakcija) (OV L 231, 20.9.2023., 1.–111. lpp.).

⁹ Vispārīgās sūtījumu licences ļauj aizstāt *ex ante* kontroli (kontrolē pirms pārvietošanas) ar *ex post* kontroli (kontrolē pēc pārvietošanas). Šīs izmaiņas parasti ļauj veikt pārvietošanu vienā līdz trijās dienās. Turpretī tiek lēsts, ka vidējais laiks, kas kontroles iestādēm vajadzīgs, lai *ex ante* apstrādātu vienkāršu atsevišķu sūtījuma licenci, ir aptuveni 6–7 nedēļas, un atļauju piešķiršanas procesi bieži vien aizņem ievērojami ilgāku laiku.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/43/EK (2009. gada 6. maijs), ar ko vienkāršo noteikumus un nosacījumus ar aizsardzību saistīto ražojumu sūtījumiem (OV L 146, 10.6.2009., 1.–36. lpp.), 4. panta 8. punkts.

dažas dalībvalstis. Visbeidzot, Komisija ierosina vienkāršot ziņošanas pienākumus attiecībā uz nemateriālu tehnoloģiju nodošanu.

Eiropas Aizsardzības fonds (EAF)

Eiropas Aizsardzības fonds ir vienīgais ES instruments sadarbīgas aizsardzības pētniecības un izstrādes atbalstam. Komisijas veiktais fonda starpposma novērtējums un plašas apspriedes ar ieinteresētajām personām apstiprināja šā fonda vispārējo efektivitāti un atbilstību, vienlaikus uzsverot nepieciešamību vēl vairāk vienkāršot procedūras un samazināt administratīvo slogu. Tāpēc Komisija ierosina lielāku elastību EAF īstenošanā.

Komisija ierosina precizēt un vienkāršot piešķiršanas kritērijus priekšlikumu novērtēšanai un ievieš iespēju izvēlēties tikai visatbilstošākos piešķiršanas kritērijus, pamatojoties uz to, kādi ir uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus mērķi, un tādējādi padarot vērtēšanas procesu ātrāku, dinamiskāku un mazāk apgrūtināšu. Iespēja īstenot EAF, izmantojot gada vai daudzgadu darba programmas, apvienojumā ar noteikumu par tiešo piešķiršanu precizēšanu, kā arī plašākas netiešas pārvaldības iespējas nodrošinās lielāku elastību un paredzamību EAF projektu plānošanā un īstenošanā ar elastīgu pārvaldības procesu un mazāku administratīvo slogu. Papildus priekšlikumam par ceturto investīciju jomu aizsardzības tehnoloģijām saskaņā ar Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*)¹¹ Komisija ierosina vienkāršot pirmskomercializācijas posma publisko iepirkumu un līdzfinansējošo dalībvalstu piekļuves tiesības attīstības projektu rezultātiem, lai panāktu, ka izrietošie EAF projekti tiek sākti un īstenoti pēc iespējas ātrāk, tādējādi veicinot inovāciju un revolucionāras tehnoloģijas aizsardzības jomā.

Visbeidzot, Komisija ievieš papildu pasākumus, lai paātrinātu priekšlikumu novērtēšanu un sāisinātu laiku dotāciju nolīgumu parakstīšanai un maksājumu izsniegšanai, piemēram, augstāku apakšuzņēmuma līgumu slēgšanas līmeni (virs 30 %), paildzinātu saņēmēju īpašumtiesību kontroles novērtējumu derīguma termiņu no 18 līdz vismaz 36 mēnešiem un standarta noteikuma par nepārvietošanu ieviešanu. Lai reaģētu uz ieinteresēto personu aicinājumiem izveidot vienkāršu un drošu sistēmu konfidencialas un sensitīvas informācijas apmaiņai, starp Komisiju, dalībvalstīm un nozari tiek pakāpeniski ieviesta *SUE* (*Secret de l'Union Européenne*) sistēma, kuras mērķis ir 2026. gada sākumā nodrošināt visas dalībvalstis, tiklīdz būs pabeigti nepieciešamie akreditācijas un pieņemšanas procesi dalībvalstīs, un vienlaikus tiek pētīta iespēja izveidot klasificētu mākonī tādas informācijas apmaiņai, kas akreditēta līdz *RESTREINT UE / EU RESTRICTED* līmenim, aizsardzības klasificēto projektu īstenošanā. Ar šo *omnibus* paketi ieviestos vienkāršojumus var piemērot ar atpakaļejošu spēku jau īstenotajiem EAF projektiem.

Saskaņā ar Balto grāmatu, kurā aicināts palielināt Ukrainas dalību EAF darbībā un pastiprināt ES un Ukrainas sadarbību, Ukrainā veikto testēšanas darbību izmaksām būtu jāklūst atbilstīgām EAF finansējuma saņemšanai. Tas ļautu Eiropas aizsardzības tehnoloģiskajai un industriālajai bāzei izmantot Ukrainas aktīvo kara situāciju testēšanas ziņā (ātrās testēšanas spējas, 24 stundu testēšana un testēšana kaujas laukā), ļaujot

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/795 (2024. gada 29. februāris), ar ko izveido Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*) un groza Direktīvu 2003/87/EK un Regulas (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 un (ES) 2021/241 (PE/11/2024/REV/1, OV L, 2024/795, 29.2.2024.).

aizsardzības tehnoloģiju un ražojumu izstrādē integrēt ātru atgriezenisko saiti par pašreizējo mūsdienu karadarbību.

2. ES ar aizsardzību nesaistītie tiesību akti un programmas

Novērst trūkumus un pilnībā izmantot iespējas uzlabot aizsardzības gatavību

Atļauju piešķiršanas procesi investīcijām aizsardzības industrijā un aizsardzības gatavības darbībām bieži vien ir pārāk ilgi un apgrūtināši. Lai tos paātrinātu, ir svarīgi nodrošināt, ka ietekmes uz vidi novērtēšanas procesi un vides tiesību aktu ievērošana (piem., par pilsētu/zemes plānošanu, ietekmes uz vidi novērtējumiem, troksni, dzīvotņu un putnu aizsardzību, ūdens un atkritumu apsaimniekošanu) pašreizējos apstākļos palīdz sasniegt aizsardzības gatavību. Šajos procesos, kas pieņemti miera laikā, tagad ir jāparedz paātrinātas apstiprināšanas vai atļauju piešķiršanas procedūras, kas pielāgotas steidzamajām aizsardzības gatavības vajadzībām, lai veicinātu to aizsardzības industrijas investīciju un aizsardzības gatavības darbību apjomīgu un ātru palielināšanu, kurām nepieciešama pastiprināta elastība un kuras ir būtiskas, lai risinātu jaunās drošības vajadzības.

Lai gan atļaujas ir dalībvalstu kompetencē, Savienības tiesību aktos ir izklāstīti daži noteikumi, kas saistīti ar atļaujām, arī, bet ne tikai, ar vides novērtējumiem. Ir ļoti svarīgi racionalizēt, vienkāršot un paātrināt visus atļauju piešķiršanas procesus aizsardzības industrijas investīcijām un aizsardzības gatavības darbībām, vienlaikus savlaicīgāk nodrošinot vides un cilvēku aizsardzības standartus visā Savienībā. To var panākt, izveidojot paātrinātus un prioritārus valstu atļauju piešķiršanas procesus ar vienotu industrijas kontaktpunktu, kuru mērķis ir samazināt administratīvo slogu un paātrināt atļauju piešķiršanas procesu aizsardzības gatavības darbībām. Pēc dalībvalstu lūguma Komisija ir gatava sniegt konsultācijas un nodrošināt spēju veidošanu paātrinātā atļauju piešķiršanas režīma izveidē.

Ir būtiski nodrošināt augstus vides un cilvēka veselības aizsardzības standartus, piemērojot Savienības vides tiesību aktus un vienlaikus nodrošinot aizsardzības gatavības mērķa sasniegšanu līdz 2030. gadam. Lai gan lielākajā daļā Savienības vides tiesību aktu ir paredzētas atkāpes attiecībā uz publiskajiem mērķiem, atšķirīga interpretācija un īstenošana dalībvalstīs rada sarežģītību un nenoteiktību piemērojamos noteikumos par investīcijām aizsardzības jomā. Ar šo Komisija precizē, ka dalībvalstis var izmantot spēkā esošās atkāpes dažādos Savienības tiesību aktos¹², kas paredzētas “sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm”, “sabiedrības drošībai” vai “krīzei”, lai to darbības jomā iekļautu aizsardzības gatavību, ietverot industriālās un valdības aizsardzības investīcijas un aizsardzības gatavības darbības. Ja tiek piemēroti kompensējoši vai ietekmes mazināšanas pasākumi, minētajiem pasākumiem būtu jānodrošina tiesību aktu mērķu sasniegšana un

¹² Piem., Dzīvotņu direktīvā (Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7.–50. lpp.)), Ūdens pamatdirektīvā (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1.–73. lpp.)), Putnu direktīvā (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (*versione codificata*) (OV L 20, 26.1.2010., 7.–25. lpp.)) un Atkritumu sūtījumu regulā (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1157 (2024. gada 11. aprīlis) par atkritumu sūtījumiem un ar ko groza Regulas (ES) 1257/2013 un (ES) 2020/1056 un atceļ Regulu (EK) Nr. 1013/2006 (PE/84/2023/REV/1, OV L, 2024/1157, 30.4.2024.)).

vajadzētu būt samērīgiem attiecībā uz aizsardzības gatavības apsvērumiem, lai varētu laikus sasniegt 2030. gadam izvirzīto aizsardzības gatavības mērķi. Direktīvā par ietekmes uz vidi novērtējumu¹³ ir iekļauts izņēmums attiecībā uz projektiem, kas ir būtiski aizsardzības mērķiem un ko var izmantot arī aizsardzības gatavības projektiem un darbībām. Turklāt Direktīvā par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem¹⁴ un Bīstamo vielu ierobežošanas direktīvā¹⁵ ir noteikts izņēmums militāriem mērķiem, kas ietver aizsardzības gatavības mērķi.

Savienības ķīmikāliju *acquis* ir palīdzējis uzturēt augstu cilvēka veselības un vides aizsardzības līmeni, atvieglojot vielu brīvu apriti iekšējā tirgū, vienlaikus ņemot vērā arī sociālekonomiskos ieguvumus. Augsta līmeņa darba drošības un labu darba apstākļu saglabāšana ir arī būtiska, lai aizsardzības nozari padarītu pievilcīgu kā nodarbinātības iespēju, vienlaikus nodrošinot, ka aizsardzības gatavības mērķus var efektīvi sasniegt.

Pašlaik Savienības ķīmikāliju *acquis* skaidri nav paredzēts veikt agrīnu novērtējumu par ietekmi uz aizsardzības industriju ķīmikāliju aizlieguma vai ierobežošanas procesos attiecībā uz Regulu par ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*)¹⁶. Komisija norāda, ka iespēja piešķirt atbrīvojumu aizsardzības interesēs jau ir paredzēta *REACH* regulā, bet dažās dalībvalstīs šis atbrīvojums aizsardzības interesēs ir ticis piemērots ierobežojoši. Turklāt šis izņēmums ir piemērojams uz *ad hoc* pamata, kas neatbilst 2030. gada aizsardzības gatavības mērķim un prasībām līdz 2030. gadam steidzami palielināt ražošanu aizsardzības jomā. Tāpēc Komisija ierosina paplašināt *REACH* regulā paredzētā valsts atbrīvojuma izmantošanas nosacījumus un mudina dalībvalstis pilnībā izmantot tā potenciālu aizsardzības vajadzībām, arī aizsardzības gatavības darbībām. Gaidāmās Komisijas veiktās *REACH* vienkāršošanas mērķis ir skaidri iekļaut aizsardzības gatavības mērķi, nodrošinot, ka aizsardzības apsvērumi, arī netiešā ietekme uz aizsardzības piegādes ķēdēm, tiek visaptveroši novērtēti. Tas ļautu agrīni un pilnībā novērtēt aizsardzības gatavības mērķi, arī netiešo ietekmi uz aizsardzības piegādes ķēdēm. Lai nodrošinātu Savienības ķīmikāliju *acquis* konsekveni, līdzīgs atbrīvojums ir ierosināts regulās par klasificēšanu, marķējumu un iepakojumu¹⁷ un biocīdiem¹⁸. Attiecībā

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (kodificēta redakcija) (OV L 26, 28.1.2012., 1.–21. lpp.).

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/96/EK (2003. gada 27. janvāris) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (*WEEE*) (OV L 37, 13.2.2003., 24.–39. lpp.).

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/65/ES (2011. gada 8. jūnijs) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās (OV L 37, 13.2.2003., 19.–23. lpp.).

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV L 396, 30.12.2006.).

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1272/2008 (2008. gada 16. decembris) par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojumu un ar ko groza un atceļ Direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (OV L 353, 31.12.2008., 1.–1355. lpp.).

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 528/2012 (2012. gada 22. maijs) par biocīdu piedāvāšanu tirgū un lietošanu (OV L 167, 27.6.2012., 1.–123. lpp.).

uz Regulu par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem¹⁹, ar kuru īsteno Stokholmas konvenciju, Komisija ierosina, ka aizsardzības gatavībai būtu jāpievēršas ES sagatavošanas posmos, pirms konvencijā starptautiskā līmenī tiek noteikti aizliegumi vai ierobežojumi, jo tieši šajā posmā var apsvērt iespējamus izņēmumus. Turklāt dalībvalstis var izmantot atbrīvojumus no ziņošanas prasībām, lai aizsargātu sensitīvu informāciju, pamatojoties uz valsts vai Savienības drošības interesēm.

Lai stiprinātu Savienības aizsardzības industrijas ražošanas jaudu, aizsardzības industrijai un bruņotajiem spēkiem ir ātri, elastīgi un rentabli jāimportē aizsardzības ekipējums, sastāvdaļas un izejvielas, lai varētu iegūt kritiskās spējas, kas tām pašlaik nav pieejamas. Šajā nolūkā Komisija mudina dalībvalstis pilnībā izmantot iespēju apturēt ievad muitas piemērošanu konkrētiem ieročiem un militārajam aprīkojumam, ko no trešām valstīm importē militārās aizsardzības iestādes vai ko importē to vārdā²⁰. Turklāt, turpinot pēc iespējas veicināt un palielināt iekšzemes jaudu, jo īpaši attiecībā uz izejvielām, atbrīvojumu no nodevām, kas piemērojamas dažiem rūpniecības materiāliem, izejvielām, pusfabrikātiem vai komponentiem, kurus importē no trešām valstīm²¹ saskaņā ar autonomo tarifu atcelšanas un kvotu sistēmu, varētu izmantot arī tam, lai uzlabotu aizsardzības nozares konkurētspēju, tādējādi stiprinot Savienības aizsardzības gatavību.

Dažām tehnoloģijām, piemēram, mākslīgajam intelektam, ir tāds potenciāls panākt pārākumu aizsardzības jomā, ka tas kā ietekmes līdzeklis ir steidzami jāstiprina Eiropas līmenī. Ar Eiropas Savienības Mākslīgā intelekta aktu²² tiek veicināta mākslīgā intelekta sistēmu izstrāde, izmantojot uz risku balstītu pieeju un ieviešot ar riskiem samērīgus noteikumus. Ar to netiek reglamentēta pirmstirgus izpēte visās jomās, arī aizsardzības jomā, kā arī mākslīgā intelekta izstrāde un izmantošana tikai militāriem, aizsardzības vai valsts drošības mērķiem. Komisija atgādina, ka dalībvalstis var izveidot “regulatīvās smilškastītes”, kas var atbalstīt tādu augsta riska mākslīgā intelekta sistēmu elastīgu un ātru izstrādi, kuras ir būtiskas militāriem un aizsardzības mērķiem, lai nodrošinātu juridiski drošu izstrādi un testēšanu.

Publisko un privāto investīciju veicināšana aizsardzības nozarē

Neskarot Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 346. pantu, konkurences noteikumi attiecas uz aizsardzību un veicina iekšējā tirgus labāku darbību. Tajā pašā laikā tiem nevajadzētu būt par šķērslī nozares steidzamai paplašināšanai, tās ieguldījumam 2030. gada aizsardzības gatavības mērķa sasniegšanā un dalībvalstu spējai efektīvi reaģēt uz problēmām, ko rada ģeopolitiskās vides pasliktināšanās. Komisija konkurences noteikumu izpildē (apvienošanās, pretmonopola un valsts atbalsta kontrole) pienācīgi ņem

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1021 (2019. gada 20. jūnijs) par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem (pārstrādāta redakcija) (PE/61/2019/REV/1, OV L 169, 25.6.2019., 45.–77. lpp.).

²⁰ Padomes Regula (ES) 2021/2278 (2021. gada 20. decembris), ar ko konkrētiem lauksaimniecības un rūpniecības ražojumiem aptur Regulas (ES) Nr. 952/2013 56. panta 2. punkta c) apakšpunktā minēto kopējā muitas tarifa nodokļu piemērošanu un atceļ Regulu (ES) Nr. 1387/2013 (OV L 466, 29.12.2021., 1. lpp.), ar grozījumiem.

²¹ Komisijas Paziņojums par autonomo tarifu atcelšanu un kvotām (OV L 363, 13.12.2011., 6. lpp.).

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1689 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā un groza Regulas (EK) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 un (ES) 2019/2144 un Direktīvas 2014/90/ES, (ES) 2016/797 un (ES) 2020/1828 (Mākslīgā intelekta akts) (PE/24/2024/REV/1, OV L, 2024/1689, 12.7.2024.).

vērā aizsardzības industrijas un Eiropas aizsardzības ekipējuma tirgus specifiku un tā ieguldījumu aizsardzības gatavības mērķa sasniegšanā.

Eiropas Savienības **apvienošanās** kontroles režīma mērķis ir uzturēt labi funkcionējošus tirgus, arī aizsardzības nozarē. Eiropas aizsardzības industrijas gatavība ir ļoti atkarīga no konkurētspējīgiem tirgiem, kas var nodrošināt progresīvas tehnoloģijas un inovāciju, kā arī atbilstošu un dinamisku ražošanas jaudu, vienlaikus garantējot, ka koncentrācijas nerada tādu tirgus varas līmeni, kas, visticamāk, palielinās dalībvalstu budžetu izmaksas. Pašlaik notiekošajā Apvienošanās pamatnostādņu pārskatīšanā Komisija piešķirs pienācīgu nozīmi mainītajai drošības un aizsardzības videi un cer saņemt ieinteresēto personu ieguldījumu, lai efektīvi risinātu šos aspektus. Komisija jo īpaši novērtēs vispārējos ieguvumus no uzlabotas aizsardzības un drošības Savienībā, kas nodrošina efektivitāti.

Attiecībā uz **pretmonopoli** Komisija ir gatava sniegt Eiropas industrijai norādījumus par aizsardzības nozares uzņēmumu sadarbības projektiem, jo īpaši tad, ja šāda sadarbība ir nepieciešama, lai paplašinātu ražošanu, vai ja atsevišķi uzņēmumi citādi paši nespētu izstrādāt vai ražot ražojumu. Tas var attiekties arī uz kopīgu izejvielu iepirkumu, ko veic aizsardzības uzņēmumi. Novērtējot šādus nolīgumus, Komisija ņems vērā arī radītos efektivitātes ieguvumus, to vidū, piemēram, šādas sadarbības pozitīvo ietekmi uz aizsardzības gatavību, aizsardzības piegādes ķēžu noturību un iekšējo tirgu.

Ievērojamas publiskās un privātās investīcijas ir būtiskas industrijas paplašināšanai, lai sasniegtu ES aizsardzības gatavības mērķi 2030. gadam. Šo centienu ietvaros dalībvalstis var izmantot iespējas, ko sniedz kohēzijas finansējuma, kurš paredzēts aizsardzības industrijas spēju un militārās mobilitātes atbalstam, vidusposma pārskatīšana²³. Tās var arī izmantot resursus no saviem atveseļošanas un noturības plāniem pašu kapitāla iepludināšanai valsts attīstību veicinošās bankās un iestādēs (*NPBI*), kā arī ieguldījumiem ES satelītsakaru programmās un Eiropas Aizsardzības industrijas programmā (EAIP), kā uzsvērts paziņojumā “*NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads”²⁴. Lai varētu sniegt ieguldījumu EAIP, ir ļoti ātri jāpabeidz likumdošanas trialogi, kas noris pašlaik, un ir jāiekleļauj veicinošs noteikums. Šīs papildu iespējas izmantot ES līdzekļus aizsardzībai vēl vairāk stiprina pieejamo resursu apjomu un tādējādi – pamatojumu lieko šķēršļu vai administratīvā sloga likvidēšanai aizsardzības investīciju efektīvai izvēršanai.

Šajā kontekstā, pirmkārt, valsts pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt investīcijas vispārējā infrastruktūrā, piemēram, dzelzceļa tuneļu paplašināšana vai autoceļu vai dzelzceļa tiltu nostiprināšana, lai izveidotu mobilitātes koridorus, nav valsts atbalsts, jo tie ir valsts varas pasākumi, kas saistīti ar valsts prerogatīvu īstenošanu. Tas pats attiecas uz dalībvalstu bruņoto spēku funkcijām, kas parasti arī ietilpst publisko iestāžu darbību tvērumā. Dalībvalstīm par šiem pasākumiem nav jāpaziņo Komisijai.

Otrkārt, pašreizējā kontekstā pastāv pārliecinošas Savienības un valstu intereses palielināt ražošanu aizsardzības jomā un ir novērota tirgus dalībnieku nespēja pietiekami savlaicīgi reaģēt uz šo vajadzību vairāku objektīvu faktoru dēļ (piem., sadrumstaloti iepirkuma tirgi, pieprasījuma nenoteiktība laika gaitā, piekļuve finansējumam). Tāpēc īpaši **valsts atbalsta**

²³ Komisijas priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko groza Regulas (ES) 2021/694, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697, (ES) 2021/1153, (ES) 2023/1525 un (ES) 2024/795 nolūkā ES budžetā stimulēt ar aizsardzību saistītas investīcijas, kas ļautu īstenot apbruņošanās plānu *ReArm Europe* (COM(2025) 188 final, 22.4.2025.).

²⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “*NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads” (4.6.2025., COM(2025) 310 final).

pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt investīcijas aizsardzības ražojumu un pakalpojumu ražošanas jaudā, parasti var uzskatīt par tādiem, ar ko atbalsta būtiskas drošības intereses bez nelabvēlīgas ietekmes uz konkurences apstākļiem iekšējā tirgū, un tādējādi uz tiem attiektos LESD 346. pants. Ja uz valsts atbalsta pasākumiem attiecas LESD 346. pants, dalībvalstīm par šādiem pasākumiem nav jāziņo Komisijai. Saskaņā ar LESD 346. pantu un ar to saistīto judikatūru būtisku drošības interešu aizsardzībai paredzēto valsts pasākumu nepieciešamība un samērīgums attiecībā uz katru šādu pasākumu tiek izskatīts katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā tā kontekstu un sekas. Tādējādi šāds konstatējums par valsts atbalsta pasākumiem neskar novērtējumu par LESD 346. panta piemērojamību valsts pasākumiem, kas ietekmē citus Savienības noteikumus, piemēram, aizsardzības iepirkuma jomā. Noteikumi, kuru mērķis ir veicināt Eiropas mēroga aizsardzības ražojumu tirgu, uzlabo ekonomiskos apstākļus investīcijām aizsardzības ražošanā un tādējādi stiprina Savienības un tās atsevišķo dalībvalstu drošību. Tāpēc jomās, kas nav valsts atbalsts, visas prasības attiecībā uz LESD 346. pantā paredzēto atkāpi arī turpmāk tiks rūpīgi pārbaudītas.

Treškārt, ja publiskais atbalsts ir **valsts atbalsts** un uz to neattiecas LESD 346. pants, uz to var attiekties saderības iespējas, ko sniedz spēkā esošās valsts atbalsta pamatnostādnes, regulējumi vai Vispārējā grupu atbrīvojuma regula²⁵. Šādu atbalstu vai nu individuāla atbalsta, vai atbalsta shēmu veidā var apstiprināt arī tieši saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Saskaņā ar minēto normu Komisija var uzskatīt par saderīgu ar valsts atbalsta noteikumiem atbalstu, ar ko veicina konkrētu saimniecisko darbību attīstību, arī aizsardzības ražojumu un pakalpojumu ražošanai būtiskus izejresursus, ar nosacījumu, ka tam nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas ir pretrunā kopīgām interesēm. Kopumā līdzsvarojot pozitīvo ietekmi un negatīvo ietekmi uz konkurenci un tirdzniecību, Komisija pienācīgi ņems vērā pasākuma ieguldījumu 2030. gada aizsardzības gatavības mērķa sasniegšanā, kā arī aizsardzības tirgus specifiku, kur pieprasījumu rada dalībvalstis, kuras kontrolē ar aizsardzību saistītu ražojumu un tehnoloģiju iegādi, arī eksportu. Elementi, kas noteikti ir jāņem vērā vispārējā līdzsvara izvērtējumā, var būt, piemēram, tas, ka atbalsts tiek piešķirts ES programmu kontekstā²⁶, investīciju ieguldījums Savienības noturības vajadzību apmierināšanā, nepieciešamība dalībvalstīm aizsargāt savas būtiskās drošības intereses; attiecīgā gadījumā – projekta atbalstītā pārrobežu sadarbība; pozitīvā ietekme uz sadarbību un ar aizsardzību saistīto ražojumu vai to izejvielu piegādes drošību visā Savienībā²⁷, atkarības no trešām valstīm samazināšana vai projekta ieguldījums kritisko aizsardzības spēju nepilnību novēršanā, arī, bet ne tikai, Baltajā grāmatā un *SAFE* noteiktajās jomās²⁸.

Komisija piešķirs prioritāti tādu lietu izskatīšanai, kuru mērķis ir aizsardzības gatavība, neatkarīgi no tā, vai tās ir paziņotas kā individuāls atbalsts vai kā atbalsta shēmas. Savā novērtējumā tā nodrošinās, ka šāds atbalsts, ciktāl tas ir paziņojams valsts atbalsts, ir nepieciešams, samērīgs un nerada pārmērīgu kompensāciju. Komisija īpašu uzmanību pievērsīs jautājumiem vai lūgumiem sniegt skaidrojumus, kas tiks izvirzīti saistībā ar

²⁵ Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu.

²⁶ Piem., ES aizsardzības industrijas programmas un kohēzijas fondi.

²⁷ Piem., ja ražojumi var kalpot vairāku lietotāju vajadzībām visā Savienībā, tiek īstenoti strukturēti centieni nodrošināt daudzveidīgu piedāvājumu.

²⁸ Padomes Regula (ES) 2025/1106 (2025. gada 27. maijs), ar ko izveido instrumentu "Rīcība Eiropas drošības labā, stiprinot Eiropas aizsardzības industriju" (*SAFE*) (OV L, 2025/1106, 28.5.2025.).

dalībvalstu gatavošanos *SAFE* īstenošanai saskaņā ar minētajā instrumentā noteikto grafiku²⁹, arī lai novērtētu, vai aizsardzības ražošanas palielināšana un/vai aizsardzības industrijas izvēršana, lai līdz 2030. gadam panāktu aizsardzības gatavību, rada konkrētus ierobežojumus ar aizsardzību saistītās nozarēs, kas citastarp izriet no ierobežotas piekļuves finansējumam. Vajadzības gadījumā Komisija sniegs pienācīgus un savlaicīgus norādījumus par aizsardzības nozarei sniegtā publiskā atbalsta novērtēšanu³⁰. Lai saprastu, vai šādi norādījumi ir vajadzīgi un – ja būs vajadzīgi – to iespējamo darbības jomu, Komisija proaktīvi aicinās sniegt ieguldījumu pastāvīgā un strukturētā dialogā ar dalībvalstīm (arī kopīgi visām attiecīgajām iestādēm, piem., tām, kas atbild par valsts atbalstu, rūpniecību un aizsardzību) un citām ieinteresētajām personām.

Ir obligāti steidzami jāpalielina publiskās investīcijas aizsardzībā, taču ar to vien nepietiks. Paziņojumā par uzkrājumu un investīciju savienību³¹ saskaņā ar Balto grāmatu par aizsardzības gatavību 2030 ir uzsvērts, cik svarīgi ir piesaistīt privāto finansējumu aizsardzības industrijai, un ir norādīts, ka ir nepieciešama izlēmīga un steidzama rīcība, lai ievērojami palielinātu finansēšanas iespējas Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes uzņēmumiem. Ir jānodrošina, lai Eiropas uzņēmumiem, arī maziem un vidējiem uzņēmumiem un vidējas kapitalizācijas sabiedrībām³², būtu labāka un elastīgāka piekļuve kapitālam, arī garantiju instrumentiem investīciju riska mazināšanai, lai šo uzņēmumu piedāvātos risinājumus varētu ieviest rūpnieciskā mērogā un lai veicinātu Savienībai tik vajadzīgo industriālo izaugsmi.

Fonda *InvestEU*³³ ietvaros finansēšanas vai investīciju darbībām, kas apzīmētas kā “stratēģiskas investīcijas”, arī aizsardzības jomā, piemēro īpašus attiecināmības ierobežojumus, kas var kavēt spēju efektīvi izmantot fondu *InvestEU*, lai atbalstītu investīcijas Eiropas aizsardzības tehnoloģiskajā un industriālajā bāzē. Komisija ierosina pielāgot atbilstības kritērijus aizsardzības nozarei fonda *InvestEU* ietvaros piedāvāto finanšu instrumentu (parāda, parāda garantiju un pašu kapitāla finansējuma) specifikai, vienlaikus saglabājot nepieciešamos aizsardzības pasākumus. Tas uzlabos un vienkāršos piekļuvi finansējumam un ļaus labāk atbalstīt Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes izaugsmi un attīstību.

²⁹ Dalībvalstis, kas vēlas saņemt finansiālu palīdzību saskaņā ar *SAFE* instrumentu, savu ieinteresētību pauž līdz 2025. gada jūlija beigām. Neilgi pēc tam tās saņems Komisijas paziņojumu par katrai dalībvalstij pieejamo aizdevumu summu pagaidu piešķiršanu. Līdz 2025. gada novembra beigām dalībvalstīm būs jāiesniedz finansiālās palīdzības pieprasījums, kam pievienots to Eiropas aizsardzības industrijas investīciju plāns. Aizdevuma līguma parakstīšana ar Komisiju ļaus dalībvalstīm saņemt finansējumu.

³⁰ Norādījumi par valsts atbalsta saderību var izpausties dažādos veidos atkarībā no vajadzībām, sākot no attiecīgo precedentu rokasgrāmatas vai skaidrojoša paziņojuma līdz pašsaistošām Komisijas pamatnostādņēm vai regulējumiem.

³¹ Komisijas paziņojums “Uzkrājumu un investīciju savienība. Stratēģija, kā veicināt ES iedzīvotāju turību un ekonomikas konkurētspēju” (COM(2025) 124 final).

³² Komisijas Ieteikums (ES) 2025/1099 (2025. gada 21. maijs) par mazu vidējas kapitalizācijas uzņēmumu definīciju (C/2025/3500, OV L, 2025/1099).

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/523 (2021. gada 24. marts), ar ko izveido programmu *InvestEU* un groza Regulu (ES) 2015/1017 (PE/74/2020/REV/1, OV L 107, 26.3.2021., 30.–89. lpp.).

Lai gan Savienības ilgtspējīga finansējuma regulējums³⁴ neliedz finansēt aizsardzības nozari, gan finanšu, gan aizsardzības nozare var gūt labumu no papildu precizējumiem par tā piemērošanu, kurus sniedz norādījumos. Lai investoriem nodrošinātu juridisko noteiktību, Komisija precizē, ka Parīzes nolīgumam pielāgoto etalonu un klimata pārejas etalonu izņēmumu kontekstā būtu jāņem vērā tikai tādi ieroči, kas aizliegti ar starptautiskajām ieroču konvencijām, kuru līgumslēdzējas puses ir lielākā daļa dalībvalstu. Turklāt Komisija precizē, ka ilgtspējīgas ziņošanas pienākumos ir pilnībā ņemtas vērā aizsardzības industrijas vajadzības un īpatnības, jo īpaši precizējot, ka aizsardzības industrija biežāk nekā citas nozares izmantos noteikumus, lai neizpaustu sensitīvu informāciju (piem., par izejvielu piegādes apjomiem vai konkrētu ar ilgtspēju saistītu finanšu informāciju). Ja tas būs pamatoti, pēc pašlaik notiekošās Direktīvas par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu³⁵ pārskatīšanas Komisija veiks papildu pielāgojumus gaidāmajā Eiropas ilgtspējas ziņu sniegšanas standartu³⁶ pārskatīšanā 2025. gadā. Visbeidzot, pārskatot Ar ilgtspēju saistītās finanšu informācijas atklāšanas regulu³⁷, Komisija vajadzības gadījumā sniegs skaidrojumus par saistību starp investīcijām aizsardzībā un ES ilgtspējas regulējumu, lai sasniegtu aizsardzības gatavības mērķi.

Prasmju attīstīšana un aizsardzības gatavībai pielāgotu nodarbinātības sistēmu nodrošināšana

Spēju nepietiekamības novēršana un aizsardzības industrijas ražošanas jaudas palielināšana ir atkarīga no specializētu prasmju un inovatīvu talantu pieejamības aizsardzības nozarē, arī piegādes ķēdes dalībniekiem, sākot no maziem un vidējiem uzņēmumiem līdz galvenajiem darbuzņēmējiem. Kaut arī Eiropas aizsardzības nozarē ir kvalificēti un specializēti darbinieki, tomēr aizsardzības industrijas jaudas liela mēroga palielinājumam būs nepieciešams, lai aizsardzības industrija piesaistītu, apmācītu, nodarbinātu, pārkvalificētu, noturētu daudz vairāk talantīgu darbinieku un pilnveidotu viņu prasmes; tas attiecas gan uz tehniķiem un inženieriem, gan specializētiem ekspertiem. Šajā ziņā priekšnoteikums ir palielināt *STEM* absolventu īpatsvaru. Prasmju savienība³⁸, arī tās pamatā esošais stratēģiskais plāns *STEM* izglītības jomā, veicinās darbaspēka prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, lai atbalstītu aizsardzības industriju, arī stiprinot Prasmju pilnveides paktu³⁹, pārskatot un īstenojot mērķtiecīgas prasmju akadēmijas un atbalstot profesionālās izcilības centrus. Komisija atbalstīs papildu profesionālās izcilības centrus aizsardzības industrijai un darbaspēka mobilitāti, kā arī atbalstīs ar aizsardzību saistītu

³⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/852 (2020. gada 18. jūnijs) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2019/2088 (OV L 198, 22.6.2020., 13. lpp.).

³⁵ COM(2025) 81 final.

³⁶ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2023/2772 (2023. gada 31. jūlijs), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2013/34/ES papildina attiecībā uz ilgtspējas ziņu sniegšanas standartiem (C/2023/5303, OV L, 2023/2772, 22.12.2023.).

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2088 (2019. gada 27. novembris) par informācijas atklāšanu, kas saistīta ar ilgtspēju, finanšu pakalpojumu nozarē (PE/87/2019/REV/1, OV L 317, 9.12.2019., 1.–16. lpp.).

³⁸ Komisijas paziņojums “Prasmju savienība” (COM(2025) 90 final, 5.3.2025.).

³⁹ Komisijas paziņojums “Eiropas Prasmju programmu ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai” (COM(2020) 274 final, 1.7.2020.).

izglītību saskaņā ar Eiropas aizsardzības industriālo stratēģiju⁴⁰, jo īpaši izmantojot iespējas, ko sniedz Eiropas aizsardzības industriālās programmas un *Erasmus+*.

Lai pilnībā sasniegtu Eiropas aizsardzības gatavības mērķi un piesaistītu un noturētu kvalificētu personālu, ir būtiski nodrošināt augstus standartus militāro spēku un aizsardzības nozares darbinieku veselības, drošības un darba tiesību jomā. Militārajam personālam un industrijas darbiniekiem ir vitāli svarīga loma laikā, kad pie mūsu robežām plosās karš, kā arī ilgstoša miera veidošanā Eiropā. Darba laika direktīva⁴¹ ir Savienības nodarbinātības un sociālās jomas *acquis* stūrakmens, kas aizsargā darba ņēmēju veselību un drošību, nosakot minimālos standartus attiecībā uz darba laiku un atpūtas laikposmiem. Lai aizsardzības elastību padarītu par realitāti un līdz 2030. gadam virzītu šīs industrijas izaugsmi, pašreizējā ģeopolitiskajā vidē, piemērojot direktīvas noteikumus, īpaša uzmanība ir jāpievērš aizsardzības gatavības mērķim. Attiecībā uz industriālo ražošanu un saistīto pakalpojumu sniegšanu aizsardzības nozarē Komisija precizē, ka direktīvā⁴² paredzētās atkāpes var izmantot, ja pieaug aktivitāte, arī attiecībā uz aizsardzības gatavību, un aicina dalībvalstis nodrošināt juridisko skaidrību un noteiktību attiecībā uz to piemērošanu. Attiecībā uz bruņotajiem spēkiem Tiesa ir apstiprinājusi, ka direktīvu var nepiemērot attiecībā uz dažām konkrētām darbībām, arī aktīvu izvietošanu. Saglabājot esošās elastības iespējas, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un sociālajiem partneriem saistībā ar direktīvas piemērošanu militārajam personālam bruņotajos spēkos, arī saistībā ar to, vai ir lietderīgi grozīt direktīvu, lai uzlabotu esošos atbrīvojumus.

Secinājums

Eiropā ir atgriezies bruņots konflikts, un ap mums pieaug ģeostatēģiskie draudi un hibrīddraudi. Šajā desmitgadē izveidosies jauna starptautiskā kārtība. Ja nevēlamies vienkārši pieņemt sekas, ko tas radīs Eiropai un pasaulei, mums ir jāveido šī jaunā kārtība. Tagad ir pienācis laiks palielināt Eiropas aizsardzības gatavību, ko vājina gadu desmitiem ilgi nepietiekami ieguldījumi aizsardzības spējās, būtiska spēju nepietiekamība un nevajadzīga birokrātija, kas dalībvalstīm ir steidzami jānovērš.

Eiropas aizsardzības izdevumu milzīgais pieaugums, par ko paziņots apbruņošanās plānā *ReArm Europe*, kuru papildina īpašs finanšu instruments dalībvalstu aizsardzības investīciju atbalstam, liek pārskatīt spēkā esošos ES tiesību aktus, lai tie būtu elastīgāki un piesaistītu lielākas investīcijas aizsardzībā. Vienkāršāk, ātrāk un elastīgāk. Balstoties uz plašu sabiedrisko apspriešanu rezultātiem, kā arī uz stratēģiskajiem un īstenošanas dialogiem ar industriju un dalībvalstīm, šajā *Omnibus* paketē aizsardzības gatavības jomā ir ierosināta domāšanas veida maiņa attiecībā uz aizsardzības gatavību un elastību Savienības tiesiskajā regulējumā, proti, novērst regulatīvos šķēršļus, vienkāršot un saskaņot noteikumus un procedūras, kas ir specifiskas aizsardzības nozarei, kā arī Savienības noteikumus, kuri ietekmē aizsardzības industriju un neattiecas konkrēti uz aizsardzību. Tā risina aizsardzības industrijas problēmas, kas kavē Eiropas aizsardzības tehnoloģisko un industriālo bāzi maksimāli ātri reaģēt uz pašreizējām Savienības pieaugošajām vajadzībām, jo īpaši ņemot vērā augošo globālo spriedzi un agresijas karu Ukrainā.

⁴⁰ Kopīgs paziņojums “Jauna Eiropas aizsardzības industriālā stratēģija: reaģētspējīga un noturīga Eiropas aizsardzības industrija kā ES gatavības ķīla” (JOIN(2024) 10 final, 5.3.2024.).

⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV L 299, 18.11.2003., 9.–19. lpp.).

⁴² Jo īpaši Direktīvas 2003/88/EK 17. un 18. pantā.

Vēsture nepiedod neizlēmību un vilcināšanos. Eiropas neatkarība ir mūsu misija. Šī Eiropas *Omnibus* pakete aizsardzības gatavības jomā ir svarīgs solis ceļā uz neatkarīgas Eiropas veidošanu, kas kalpo *Pax Europaea*, stiprinot Eiropas spēju aizsargāt mieru un drošību, lai mūsu nākotne būtu brīva no piespiešanas un agresijas un lai nākamās paaudzes varētu izdzīvot Eiropas sapni, par kuru tās dibinātāji tik smagi cīnījās, mierā un labklājībā, novēršot karu un no tā izrietošos milzīgos cilvēku upurus un kaitējumu videi.